

possiblement extret secundàriament de *romeria*, com a cavall usat per pendre part de romeries; o si està per *roig-mer* 'roig pur' (puix que és rogenc): caldria primer assegurar el mot i el sentit, que no concixem sinó a través de l'infecte prisma de Griera.

Romera, V. *romeu* (ROMÀ) *Romeral*, *romerat*, V. *romani* *Romeratge*, V. *romeu* (ROMÀ) *Romeret* (peix), V. *rèmol* (planta), V. *romani* *Romerí*, V. *romani* *Romeria*, V. *romeu* (ROMÀ) *Romero*, *romerola*, V. *romani* *Romescada*, *romesco*, V. *mesclar* *Romeu*, *romeua*, V. *romà* *Romez* deu ser error de lectura (text mal publicat) per *romaz* = *romàs* (ROMEGUERA) *Roma*, *romiatge*, V. *romeu* (ROMÀ) *Romulla*, ultracorrecció de *romia* = *romeua*, perquè les dues els romeus (-illa ajudat pel sinònim *conquilla*) *Romnar*, V. *rumnar* (REMUGAR) *Romiol*, V. *remugar* + *Romo*, V. *rom* *Rompedís*, -*dissa*, -*dura*, V. *rompre* -*Rompegoll*, V. *rampegoll* *Rompe*, *rompo*, V. *rompre* *Rompogoll*, V. *rampegoll*

ROMPRE, del ll. RŪMPĒRE id. □ 1ª doc : orígens (escrs. del S. XIII).

«... L'emperador lo depausà, e la mulier de l'emperador li tramès a dir aytal onta: que ela l faria filar ab les sues serventes lana; per què, En N. li respòs: —E eu li ordiré tela que no la poyrà *rompre* mentra viva», *VidesR*, 262r2. «L'infant En Pere partí s de la sua compa<n>ya --- 30 cavalers armats --- lo viuiren venir e --- l feriren de les lances --- mas no li feeren negun dan; e l'infant *rompé* sa lança, e més mans a l'espaa e féu de mortals colps ---», Desclot (§ 72, *NCl* III, 31.26); «axí com lo rayg passe per la vidriera, no *romp* la vidriera, ans la fa pus bella, sus axí fo que Jesuchrist no *rompé* la virginitat de la verge Maria», StVicenF (*Serm.* I, 129.20, i de nou *rompre* en frase semblant, p. 200.9). Veg. cita de JoMartorell en III, 124a12.

Accs. més especialment medievals. *Rompre* en 'fer irrupció contra, investir': «*Rompam* en ells: faciamus impetum, irruamus», JnEsteve. 'Naufragar': partint de l'ús «si la nau ne va en terra, e s *romp* o pren algun dan» (*Consolat*, § 150, Pard., p. 166), en què és reflexiu, i ja gairebé significa del tot 'naufragar', s'arribà a l'ús intr. i ja amb el propi valor de 'naufragar': «una altra galea de genoveses --- qui venia de les parts de Flandes, ab fortuna, correc a la illa de Sant Pere, e *rompé* e escaparen 150 persones»; «perderen una galea, que ferí en terra --- e lo jutge d'Arborea, qui ho sabé, tramès companya lla on la galea era *rota*, e prengueren tots los dits vuitanta hòmens», Muntaner (fets de 1325, Casac VIII, 46 17, 46 11); «la nau s'és *rota* en un escull: illisa est», JnEsteve, i-6-a; «lo dany que algú reb quant se li *romp* la nau, o pert lo que tenia per mar: naufragium», OPou (*TbPu*, 72)

Altres accs. especials i usos d'interès, en OPou: 'fer fallida': «abatbe's o *rompre*: decoquere»; «lo *rompre* les gleves y entaular --- lo qui *romp* los terçoços. occator»; «formatge --- fer-se ranci --- trencar o *rompre* ahines nos trossos», OPou (*TbPu*, 116, 83, 231). «Mons ulls llamentan y ploran, / mon cor se *romp*

com a vidre, / mes entranyes s'arrabassan, / ma esperança se mostia», Rafael Bover (c. 1625, *JMBover*, *BiEscrBal* I, 118, v. 11).

Com hem vist en Muntaner i en JnEsteve, la forma *rot*, *rota*, del participi (d'acord amb el ll. RUPŪS, -ŪA), fou la forma antiga, general en el període arcaic o en quasi tot el cat. medieval: «Quant él fo intrat en Alexandria, sobtament li fo *rot* e solt lo seu calcer», *VidesR*, 99r2 (traduint *ruptum atque solutum*, 266).

La forma *romput* és enterament anacrònica en el S. XIII: la frase «com los draps seran *romputs*» que *AlcM* atribueix falsament a Llull no és d'ell sinó de l'adaptador valencià de 1528, únic que ens ha transmès aquest capítol del *Blanquerna* (*NCl*, I, 61.2); en el pseudo-Boades, l'ús freqüent que fa de *romput* és una de les proves d'aqueixa falsificació; en els *Cost Tort*: «qualque cosa és pagada per raó de testament --- si aquel testament appareyx fals e *rot* --- irritum --- tot ço que --- s'és --- pagat --- pot ésser demanat e recobrat», «fill --- que nasca après que l testament és feyt --- *romp* aquel testament --- e jassia ço que l testament sia *rot* quant a la institució --- totes les altres coses que e l testament són escrites, fermes e estables són» (Ol, 154, 273); per això, encara que a la p. 65 s'hagi imprès «si per aventura no aurà fills --- e en aquel testament menció no farà de son padró --- és *romput* lo dit testament», hem de creure que aquí l'ed. Ol. no és genuïna.¹

Altrament *rot*, *rota*, segueixen essent les formes normals fins molt endins del S. xv: «Que a capleuta / --- / lo que reporte / --- / sia remès: / no pas scapçat, / partit, trencat / --- / *rot* ni squinçat; / mas sols pinçat / e corregit / --- / sia acceptat / benignament», JRoig (*Spill*, 154); «poden creure que no ho metreu en sac *rot*», carta privada de l'a. 1446 (*NCl* IX, 51.12); 'rebenbat a garrotades': «la dona --- Josef no stava d'espolsar-li lo pelissó, ja quaix *rota*, comensà a demanar mercè ---», *Decam.* IX, § 9, 544.19 (trad. *già tutta rotta*); *rót de còll* dicteri aplicat a un home per una dona desvergonyida ('herniat de l'escrot, impotent'), *Coll. d. l. Dames*, fi S. xv (v. 1069). Més testimonis de *rot* dona *AlcM* en Llull, Ausiàs i JRoig.

La forma analògica moderna *romput*, sembla aparèixer en el Rosselló; i com a veritable participi, o adjectiu, no en sé testimonis fidedignes anteriors a la fi del S. xiv En el mateix ross. encara hi ha «un lit tornís, *rot*» l'any 1348, i «una concha d'aram *rota*» el 1396 (*InuLC*); solament en l'any 1399 «paveses tots *romputs*»; «haviem *rompuda*» en el *Boeci*, que és de pocs anys abans, «puntes *rompudes*» bis en un doc. de 1550 (*InuLC*); i «si la nau és *rompuda*» ja apareix el 1413 en la *Quar* de StVicenF (21.15, V. context ací III, 737b2f.) En fi en JoMartorell (§§ 5, 12, 195) sí que *romput* ja és corrent.

S'anticipà el substantiu *rompuda*, però aquest és ross i en el sentit especial de 'camp artigat, eixermat'. A la ratlla de l'occità, en el despoblat de Salvaterra, al costat d'Òpol, «alquons omes --- malicioses, en --- dampnatge dels homes del dit loc --- fan soén alqunes *rompudes*, apelades garlandes, en gir alqunes garrí-